

Тому вся профорієнтаційна робота повинна підводити учнів до самопрофорієнтації, тобто до свідомого і бажаного вибору майбутньої професії або сфери професійної діяльності з урахуванням як своїх інтересів та здібностей, так і потреб суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология. – М.: Просвещение, 1997. – 704 с.
2. Гончарова Н.О. Основи вибору професії: консультативний тренінг / За ред. В.Ф.Моргуну. – Полтава: АСМІ, 2007. – 48 с.
3. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень у системі загальної освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. Про запровадження 12-бальної шкали оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти // Позакласний час. – 2000. - №26-27. – С.4.
4. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 512 с.
5. Кон И.С. Психология ранней юности: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1989. – 255 с.
6. Моргун В.Ф. Багатовимірний аналіз досягнень учня з метою профілювання та профорієнтації. – Полтава, 1997. – 16 с.
7. Профконсультационная работа со старшеклассниками /Под ред. Б.А. Федоришина. – К.: Рад. школа, 1980. – 288 с.
8. Фридман Л.М., Кулагина И.Ю. Психологический справочник учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 288 с.

В.С. Ірклієнко, О.М. Палеха
Полтава

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ

Підготовка кваліфікованого, компетентного вчителя, готового до самостійної викладацької діяльності та творчого вирішення різноманітних педагогічних ситуацій є одним із провідних завдань вищої педагогічної освіти. Вища школа має сприяти розвитку творчої особистості, здатної нестандартно діяти, мислити і реалізовувати актуальні задачі сьогодення. З огляду на це питання розвитку творчих здібностей студентської молоді вимагає наукового з'ясування.

Проблема розвитку здібностей взагалі та творчих, зокрема знаходиться у колі наукових інтересів вітчизняних та зарубіжних науковців. Такі дослідники як М.Бургін, А.Ковальов, В.Моляко, В.Мясищев, С.Рубінштейн, Б.Теплов та інші розглядали поняття здібностей з позиції діяльнісного підходу та характеризували їх як властивості людини, які виявляються в її навчальній, виробничій та інших видах діяльності і являють собою необхідну умову її успіху.

Одним із напрямків розвитку творчих здібностей людини є залучення особистості, яка має яскраво виражені природні задатки, до різноманітних видів діяльності, які потребують нестандартного підходу до вирішення задач. Уміння оригінально мислити, генерувати цікаві ідеї, бачити протиріччя, уміти розв'язувати проблемні ситуації, переносити набуті знання і сформовані уміння і навички у нову ситуацію є запорукою творчого результату діяльності.

П.Кравчук окреслює риси, які характеризують розвинену творчу особистість. Назвемо їх :

- глибина та широта знань, уміння застосувати їх у різноманітних ситуаціях;
- сформована стійка потреба до постійного оновлення знань і набуття нових;
- цілеспрямоване прагнення до істини, здатність проникати у суть проблеми, здатність до аналізу і синтезу;

- уміння відмовитися від застарілих звичок та поглядів;
- уміння поєднувати нове з попереднім досвідом та досвідом інших [1].

На розвиток творчих здібностей впливають багато чинників, особливе місце серед яких займають зміст, форми організації, методи, прийоми навчання та виховання. Виховна робота у вищому навчальному закладі спрямована не тільки на розкриття творчих здібностей студентів, які проявляються у створенні предметів матеріальної та духовної культури, нових ідей, відкриттів та винаходів; здатності до індивідуальної творчості в різних сферах діяльності, але й мають на меті забезпечити студентів певними знаннями, сформованими уміннями і навичками для подальшої ефективної виховної роботи у закладах освіти.

У переліку форм виховної роботи можна зазначити різноманітні заходи, зокрема тематичні, літературні, танцювальні вечори, народні свята, диспути, конкурси і змагання, вечори відпочинку, вшанування видатних дат і видатних особистостей тощо. Але постає питання щодо ефективності запровадження цих форм виховної роботи на предмет реалізації творчого потенціалу особистості.

Традиційна система підготовки виховного заходу спрямована, перш за все, на розучування віршів, пісень, танців, багаторазові репетиції мізансцен тощо. При цьому часто спостерігається домінуюча роль режисера, недостатньо враховуються знання, уміння та навички учасників підготовчого процесу. У повсякденній репетиційній роботі не завжди вдається зберегти творчу радість від спілкування з мистецтвом.

Різноманітність видів діяльності у підготовчому виховному процесі виступає однією з найважливіших умов комплексного різноманітного розвитку здібностей особистості. З огляду на це необхідно з'ясувати основні вимоги, які висувуються до діяльності, яка розвиває особистість. Ці вимоги наступні:

- творчий характер діяльності;
- оптимальний рівень важкості завдання для виконавця;
- певна мотивація діяльності;
- забезпечення позитивного емоційного настрою у ході і після закінчення виконуваної діяльності

Формування рис творчої особистості може бути певною мірою забезпечено корекцією методів і форм педагогічного впливу і переглядом процесу підготовки виховного заходу. Окреслимо етапи цього процесу, які пов'язані між собою та доповнюють один одного.

Перший етап – почуттєво-емоційний вплив на особистість з метою пробудження інтересу до виховного заходу, бажання займатися художньою творчістю. Воно формується завдяки оволодінню змістом матеріальної і духовної культури, техніки, науки, мистецтва, які засвоює людина у процесі навчання та виховання.

Тому другий етап – залучення до матеріальної культури, зокрема ознайомлення з предметним оточенням, одягом, їжею, їх розвитком і становленням, регіональними особливостями.

Третій етап підпорядковано ознайомленню студентів з духовними надбаннями людства в тих чи інших галузях життєдіяльності: віруваннями, культами, традиціями, музичною, поетичною, хореографічною творчістю.

На четвертому етапі проводиться виховний захід не тільки як завершальний компонент підготовчого процесу, але й як форма самореалізації та самоактуалізації студента у ході виховного заходу.

П'ятий, завершальний етап підпорядковано контролю і корекції підготовчого процесу з урахуванням виявлених неточностей, недоліків у практичній роботі.

Запропоновані етапи підготовки і проведення виховного заходу можуть бути реалізовані через систему різноманітних форм підготовчої роботи, як за змістом, так і за методами і прийомами педагогічного впливу.

З метою глибокого, повного і усвідомленого сприйняття виховного заходу студенти повинні знати його зміст, бути ознайомлені з головними діючими особами, атрибутами та символами. Важливим фактором виступають знання і уміння оформити предметне оточення, показати значення матеріальної культури (зокрема народно-декоративних промислів: гончарства, лозоплетіння, художньої обробки з дерева, малярства, ткацтва та килимарства, художньої вишивки; українського народного одягу; народної кулінарії) в оформленні інтер'єру сцени, території, кімнати, при створенні декорацій. Реалізувати сутність духовної культури можна через фольклор, музичне і хореографічне оформлення заходу, стилі спілкування і поведінки, культури, обряди, ритуали.

Отже, системне ознайомлення студентів з матеріальною і духовною культурою дає можливість комплексно сприймати виховний захід, глибоко збагачувати суб'єктивним досвідом особистість. Реалізація принципу послідовності і наступності у засвоєнні інформаційного матеріалу потребує логічного зв'язку різних елементів матеріалу, формування знань, умінь і навичок у певному порядку.

При системному підході у цілеспрямованому процесі підготовки виховного заходу проявляється необхідність використання різних специфічних форм впливу на особистість з метою розкриття її творчого потенціалу: колективних, групових, індивідуальних. Ознайомлення студентів зі змістовою частиною заходу потребує створення ситуації пізнання, пошуку та усвідомлення головних тематичних ліній. При цьому значна роль належить колективним формам навчання. Різноманітність поглядів, думок, участь у обговоренні колективу однодумців створює умови для суб'єктивного наукового відкриття, встановлення певних закономірностей. Одним з найпродуктивніших словесних методів навчання щодо активізації пізнавальної діяльності та розвитку творчих здібностей студентів є бесіда. Спираючись на наявні знання студентів, їхній досвід, педагог за допомогою навідних запитань підводить їх до з'ясування нових сутностей предметів і явищ навколишньої дійсності, розширення і поглиблення відомостей про них. З огляду на це доцільно запропонувати виконання завдань творчого характеру, наприклад:

- запропонуйте варіанти предметного оформлення виховного заходу. Назвіть їх. Доведіть доцільність використання саме запропонованих зразків матеріальної культури;

- обґрунтуйте вибір кольорової гами та орнаментального оформлення;
- створіть варіанти декорацій, поясніть ваш вибір;

Оригінальність роботи полягає у власній тематиці малюнків, його композиційній та колористичній своєрідності, що дасть можливість оцінити рівень творчої інтерпретації студентів. Але для вільного розкриття ставлення до побачених та створених виробів матеріальної культури, прояву фантазії, творчості особистості необхідна попередня робота з ознайомлення студентів з виникненням того чи іншого стилю у мистецтві, його становленням та розвитком, орнаментальними та колористичними особливостями, функціями, можливістю і доцільністю використання у тому чи іншому виховному заході.

Важливим фактором почуттєво-емоційного сприйняття виховного заходу є музичний матеріал. Його добір, уміння komponувати та доцільно використовувати у конкретній ситуації шляхом порівняння музичних засобів виразності дає можливість студентам виявити свої знання у різноманітних стилях та напрямленнях музичного мистецтва.

У ході виконання тих чи інших завдань важливо створити умови для виявлення художніх, інтелектуальних, літературних обдарувань студента через залучення їх до різноманітних видів діяльності.

Наведемо приклади таких завдань.

Літературно-творчі завдання:

- на основі літературного матеріалу створити сценарій виховного заходу;

- придумати казки, легенди, вірші, розповіді у відповідності до тематики виховного заходу;

Завдання образотворчого та декоративно-прикладного характеру:

- намалювати декорації до виховного заходу;
- запропонувати необхідний реквізит;
- розглянути можливі варіанти одягу, на основі уже вивченого запропонувати власний варіант орнаментального та колористичного вирішення костюму;

Завдання музичного характеру:

- підберіть той музичний матеріал, який відповідає змісту виховного заходу, поясніть свій вибір;
- із запропонованих пісень виберіть ті, які вам до вподоби, поясніть свій вибір;
- уявіть, що ви композитор, і вам до виховного заходу потрібно скласти пісню. Віршований текст у вас є. Якою за характером має бути музика до цього римованого тексту. Поясніть.

Завдання-драматизації:

- приготуйте (сервіруйте) стіл для проведення виховного заходу:
 - а) знайдіть помилки у сервірованих столах; для цього серед запропонованих речей виберіть ті, які необхідні для святкування;
 - б) запропонуйте свій варіант сервіровки столу; для цього серед запропонованих речей виберіть ті, які необхідні для святкування.
- ви зустрічаєте, проводжаєте гостей: ваші дії;
- промодельуйте ситуацію за сценарієм виховного заходу;
- інсценізуйте етапи виховного заходу.

Наголосимо, що завдання педагога полягає у створенні сприятливої атмосфери для розвитку творчого потенціалу особистості, навчанні студентів отримувати радість від життя, формуванні почуття психологічної захищеності. Тому при аналізі результатів різноманітної діяльності особистості повинна формуватися тенденція з боку педагога до підтримки досягнень студента, до окреслення перспективи, хоча аналіз недоліків теж потрібен.

Таким чином, залучення студентів до виховної роботи сприяє істотному розвитку їхніх творчих здібностей, активізації творчого пошуку та становленню майбутнього педагога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кравченко П.Ф. Формирование творческой личности студента. – К., 1994. – С. 8-40.

О.Г. Коваленко, О.А. Охріменко
Полтава

ЕМОЦІЙНА ГОТОВНІСТЬ ФУТБОЛІСТА ДО ЗМАГАНЬ

Головною метою будь-якого змагання є максимальний спортивний результат, який досягається в умовах жорсткого протистояння суперників, його супроводжують потужний соціальний стрес (очікування вболівальників, спонсорів, тренерів) і стрес самої змагальної ситуації (втома, біль, страх). І хоча ці стресори діють нетривалий час, їх сила максимальна, дії – руйнівні. Під їх впливом виникає цілий ряд психічних станів безпосередньо перед стартом, які негативно впливають на готовність спортсмена до змагання.

Спортивними психологами останнім часом зібраний експериментальний та фактичний матеріал, що дозволяє точніше описати всю багатогранність психічних станів у спорті. Детальніше вивчення спортсменом, зокрема, футболістом і тренером ознак цих станів – важливий крок в управлінні собою в ході спортивної боротьби.